

Varpas išeina kas mėnesis. Metinė prekė su parsiuntimu:
 Rusijoje (kuvertuose) 5 rubl.,
 Prusose 3 Mk.,
 Amerikoje ir kitur 4 Mk.

VARPAS

Apgarsinimai Varpė, ištisa eilutė spulkaus rašto, kaštuoja 60 fen. arba 30 kap.

literatūros, politikos ir mokslo mėnesinis laikraštis.

Dėlei persekiojimo lietuvių.

Iš visų Lietuvos kraštų ateina žinios apie baisingą persekiojimą lietuvių. Kalėjimai gruste prigrusti lietuvių. Valdžios tarnai apseina su žmonėmis pikčiau ne kaip su kokias galvažudžiais, gauda juos ir neišklausę teisybės grūžia į kalėjimus — ir ten visokiais budais kankina . . .

Tarpe persekiojamųjų jau atsirado netik pasibaurėjimas, bet ir didelis įnirtimas ir troškimas keršto. Lietuvos mylėtojams, matyt, jau netenka kantrybės kęsti ilgiaus tokių paniekinimą ir pamynimą po kojų jų brangių tiesų, jie jau sugniaužę kumščias skelbia apie tėvynės nelaimės, sukandę dantis kenčia, bet jau rengiasi sutikti savo priešų kitokiu būdu: jie norėtų jau sykį prašalinti iš po savo kojų tas gyvates, kurios stengiasi išnaikinti mūsų tautos gyvastį.

Nors tie visi atsitikimai yra gana liudni ir pažeidžia širdį kiekvieno tėvynės mylėtojo, bet vis-gi jie sukelia mūsų galvoje teip-gi daug suraminančių širdį minčių. Tas didelis trukšmas, kurį pakėlė maskolių valdžia, liudyja, kad lietuvių valdžia laiko už didelę ir pavojingą spėką, kad pačius lietuvius, nors ir neginkluotus ir pasiduodančius lengvai į policijos nagus, ji teip-gi laiko už baisesius ir pavojingus žmones, kuriuos reikia gaudyti, uždaryti po vieną už geležinių durų ir langų ir laikyti juos ten po užžiūrėjimu daugybės šarvuotų sargų. Toki silpni rodos sutverimai, o kiek reikia spėkų ant jų suvaldymo! . . . Toks valdžios apsėjimas — tai yra pripažinimas mūsų galybės, mūsų stiprumo, nežiurint ant to kad nieks iš mus nesinaudojo ikišiol ne iš parako, nė iš ginklų.

Be to tie persekiojimai atidaro prieš mus akis puikius paveikslus tėvynės meilės, pasišventimo, jieškojimo šviesos ir laisvės, žodžiu sakant paveikslus tautos gaivumo ir stiprumo.

Gandas apie persekiojimus Lietuvoje yra ne tuščias gandas, jis praskambės po visą Lietuvą ir aiškiai parodys žmonėms valdžios darbus, daugybei iš jų atidarys akis, palytės jų širdį, sukels žmogiškus jausmus ir troškimą ginti tai, kas yra mums miela ir brangu. Tėvynės nelaimės yra tai gera mokykla auk-

lėjimui tautiškos dvasios ir meilės tėvynės. Valdžia persekiudama mus sustiprina mus tautišką kuną, vienyja lietuvius ir kassyk daugiau atskiria juos nuo maskolių, o ypatingai pakerta žmonių išsitikėjimą kas link valdžios gerų norų ir jos darbų. Po mūsų akimis atsidendia tarpas iš istorijos gyvenimo lietuvių tautos su visomis jos nelaimėmis, su jos kova, su jos aukomis, kankinimais kalėjimuose jos sunų ir tt. Gilus jausmai, pasišventimas, kentėjimai, aukanti ant tėvynės aukuro, suriš mus doriškais stipriais ryšiais su tėvyne, teip kaip pririša motiną prie kudikio, dėl kurio ji daug yra kentėjus, daug perleidus vargų, nemigus, daug ašarų išliejus . . . Kudikis — dalis jos širdies, dalis jos gyvasties, ir juo daugiau jausmų išliejus yra motina dėl kudikio, juo daugiau yra susiliejęs jos gyvatis su kudikio gyvaščiu, juo didesnis bus jos prisirišimas prie to kudikio. Lietuviai aukauja tėvynei savo laisvę, savo širdies jausmus, savo turta, savo sveikatą ir gyvastį, už tai ir brangesnė taps jiems jų tėvynė. Kražių istorija, persekiojimas mokintinių dėlei jų tikėjimo, persekiojimas lietuvių dėlei jų troškimo išsigelbėti iš jungo tamsybių, prietarų, vargo ir visokių prispaudimų — tai visi yra lietuvių tautiškos istorijos lapai, kurie sėja ir nepaliaus sėję lietuvių širdyse sėklą meilės tėvynės.

Taigi nėra ką mums per daug nuliusti, išgirdus apie naują pasikėsimą valdžios ant mus gyvasties. Tas pasikėsimas yra po draugei budinimas lietuvių iš miego, kurstymas tautiško ir politiško susipratimo ir prirengimas dirvos politiškai propogandai Lietuvoje; visi persekiojimai žmonių laisvės tai yra ženklai prisiartinimo naujo gyvenimo. Akiveizdoj' šių persekiojimų mes ir galime tikėtis naujos gaudynės Lietuvoje ir linksmesnių dienų po stogų mūsų žmonelių.

Be to mes galime pridėti ir nuo savęs kelis žodžius, raminančius širdį mūsų suspaustų tėvynainių. 1. „Varpo“ ir „Uk-o“ Red. spēkos kitą met bus tvirtesnės ir geriau bus galima vesti mūsų reikalus. 2. Materiališkos spēkos mūsų anga ir bus dalinami dykai ne tik atsišaukimai, bet teip-gi dalis laikraščių ir knygų. 3. Nesenei tapo įkurtas „Literatų Fondas“, ir kiti iš mus sandarbininkų reikale

galės gauti atlyginimą 4. Ant platinimo mus dovanotų raštų ir lipinimo atsisaukimų yra jau paskirta dalis pinigų, o vėliaus bus duota ant to reikalo da daugiau. 5. Atkreipsime didesnį rūpestį ant išleidimo raštų ir brošūrų politiškos įtarpas.*) Žodžiu, rūpimsimės kuoplačiausiai eksploatuoti atsitikimus iš politiško lietuvių gyvenimo, nes uždraudimas spaudos drauge su persekiojimu raštų visur tarpe žmonių sutinka pasibjaurėjimą ir šiame tarpe Lietuvos dirva labiausiai tinka politiška propagandai. Dėlto skubikimės, naudokimės iš tos dirvos, nes neužilgo gal persimainyt politiškos sąlygos Lietuvoje. Lai lietuviai „kala geležį, kol ji da įkaitus“, kad ataus — bus per vėlu.

Lai geri tautiečiai neužmiršta pranešti žinias apie tėvynės vargus, lai neapleidžia nė mažiausio tarpo, nė mažiausio daigto iš tėvynės gyvenimo, nės toks darbas tai yra metraščiai mus tautiško ir kulturiško gyvenimo, gaivinimas mus dvasios, toks darbas padeda mums pažinti mus kraštą, jo padėjimą ir vargus, jo priešius, padeda pažinti žmones, jų būdą, pažiuras, troškimus, nurodo kelius, kaip galima naudingiau tarnauti ir sėti ant tos dirvos „gerą“ sėklą. Apstingumas žinių, teisingas atsigsarsėjimas Lietuvos gyvenimo, tai yra viena iš svarbiausių sąlygų mus pasisekimo.

Į darbą, tautiečiai ir tautietės! . . . Dabar geras laiks!

Kariška Kyniečių giesmė.

(Pagal Fr. Rückert'q.)

Atsibaldė naujos

Varuvarų gaujos, —

Per mus' slengstį briaujas:

Begėdės kaktos, išblyškę veidai,

Pavydžios akys, prižėlę plaukai,

Ir rankos graibios, be soties nasrai.

Mus atlankė minės

Iš žiemų laukinės —

Svietas nusiminęs!

Tvirtynės pilsto, nestato namų,

Kardais švytruoja, ne'pdirba laukų:

Mus' ramiai širdžiai — koku ir baugu!

Lyg žvėrių jie budo, —

Minta ne iš grudo:

Gyvulius jie žudo,

Jų mėšą kramto tarytum vilkai;

Iš žvėrių gauru jų apsiautalai,

Jų galvas plunksnos puošia dyvinai.

Ramią iš senovės

Šali, išbriovęs,

Barbaras išnovis!

O mus' vadovai tik bėga nuo jų,

Pagelbos šiaukia patsai Li-Chang-Ču,

O priešas tyko čia jau už pečių!

Kad vadai varguose

Jau mus nevaduose, —

Bėgkim išsijuose!

Nuo jurių kranto iki pat Ku-Vei

Aptvins kraštą barbarų pulkai,

Aptvinę pūstys ji visą kiaurai! . . .

M' Kėkštas.

Žemaitė.

„Co serdce poji,
More nerozdvoji.“

Cekiška patarlė.

Daržininkui, pasodinusiam savo rankomis žolyną, rupi jo ugis. Ukininkas, įmetęs į dirvą sėklą, sergi su didžiausiu rūpeščiu jos sužėlimą ir jos paskesnį iškerojimą. Tai ar gal išrodyti keistai, jeigu mums, prisidėjusiems nors ir su menku grudeliu prie tautiško krutėjimo, rupi jo ateitis. Rupi persiliudyti savo akimis, ar grudelis išdygo, ar rasi visai pražuvo, nukritęs ant uolos arba nederlingo smiltyno.

Tokio rūpeščio dėlei, rudenyje 93. metų pasirengiau į Žemaitiją. Išsėdus Mazeikiuose iš trukio, pasisamdžiau arklus ir traukiau per Kalvariją, Plotelius ant Kretingos. Užvažiuodama į sodžius pas ukininkus tai pasiganyti, tai ant nakvynės, šnekučiuodavau su žmonėmis. Pradėdavau, žinoma, nuo javų derlingumo ir prekių, paskui pasisekdavo užgauti ir kitus mano reikalui svarbiausius klausymus. Juo ilgiau teip viešėjau, juo smarkiau ėmė manę graužti nuliudimas.

Tautiškuose reikaluose dvasia tarp žmonių, tarytum, tik laukia pažadinimo. Bet kur tie žadintojai? Dvarponiams, matoma, ne galvoje rūpestis apie sodiečių dvasišką ir medegišką padėjimą. Miesteliuose nėra nė daktaro, nė aptiekoriaus, nė kito inteligento lietuvio, apart kunigų, iš kurių retas tik prijaucia tautiškam krutėjimui.

Matydama tokį padėjimą žemaičių ir atsiminus apie mažą ką gerersnį padėjimą augščiau, negalėjau nusikratyti nuo sekancio prilyginimo: Visa Lietuva stovėjo mano akyse lyg apleista, pavargusi našlaitė. Plaukai jos susivėlę, skarmalai dengė jos kuną. Ligotas veidas apipiltas ašaromis. Skursta ji už tai teip baisiai, kad nėra kam suškuoti jai plaukus, nėra kam nušlostyti patvinkusias akis, nėra kam parodyti kelių, vedančių jeigu ne prie išganymo, tai bent prie išgydymo . . .

*) Kas tikos su konkursu ant parašymo brošūros apie Murarjovo veikalus? Pinigai ne buvo mums atsiųsti. Red.

Apsiaubta tokių minčių, klupojau Kalvarijoje prieš paveikslą Išganytojus pririšto prie stulpo. Kalnas, ant kurio viršaus ta kopyltėlė eikstėjo, buvo kuo aukščiausias. Aplink manę tanki giria juodų križių ženklino kapus čion miegančių amžinu miegu. Keli medeliai šlamstė be paliovos, tarytum poteriaudami už dušias. Man rodėsi, juog tie kapai, tas paveikslas nukankinto Atpirkėjo, tai mes, tai mūsų tauta. Ašaros pludo man iš akių, baisus sopulys spaudė širdį, lupas pravėrė karšta malda, kuri susiliejo su medžių liudnu šlamštimu.

Paskutinėse dienose tos savo kelionės išvydau netoli miestelio S., truputį į šalį vieškelio, viensėdiją. Rumai nors ir nenaui, bet platus ir gerai užlaikyti. Prieš namus eilėmis susodintos jaunos obelys ir kriaušės.

Parupo man, kokios dvasios žmonės galėjo čion gyventi. Liepiau vežėjui privaziuoti. Niekas man nesutiko. Perslinkus pusvalandėlei, atbėgo, matoma nuo darbo, beveik 40 metų moteris. Netik jos drabužiai buvo apdulkėję, bet ir ant veido viršum antakių ir palei nosį gulėjo stori dulkių sluogsniai. Pasveikinusi ją, paprašiau, ar neleistų ji man kelias valandas atsilsėti.

— Prašau, prašau, — atsakė ji man tuojais ir pakvietė į vidų — Aš pati truputį tik nusišluostysiu nuo dulkių — tarė dar, išbėgdama pro duris.

Aš tuotarpu apžiūrėjau gyvenimą. Pirmas kambarys platus, gana švarus: jame stovėjo ties langu staklės su užmestu audeklu. Ant sienų kabojo paveikslai, pasienyje stalas ir keletas senų ir klibančių kedžių. Žvilgterėjau į antrą kambarį, ten stovėjo lova švariai pridengta, vėl tokiospat kedės, kamoda ir ir ant sienos vyriški drabužiai. Metėsi man į akis, kad tie drabužiai buvo pirktiniai, nors visi gerai jau nudilę. Pagal tai, ką mačiau, turėjau spręsti, juog čion gyvena ne paprasti sodiečiai, bet kas, ištikrųjų nemokėjau sau išaiškinti. Tuotarpu vėl įėjo šeimininkė, jau nusiprausiusi ir permainsi drabužius. Drabužiai buvo naminiai, paprasti moterims sodietėms.

— Dovanok Tamsta — tarė ji man — kad aš teip atbėgau, kaip buvau prie darbo. Pradėjome dabar rugius kultti. Bet gal leisi, aš Tamstai samovarą tuoj užkaisiu, — ir, nelaukdama atsakymo, vėl išbėgo.

Girdėjau, kaip ji pati ruošėsi apie samovarą. Netrukus, pasirodė rasi 12 metų mergina su vaikelium ant rankų.

— Tai mano vyresnėji duktė ir jauniausias sunelis. Kiti visi išmirė — aiškino pa-

skui man šeimininkė liudnu balsu. Musų trioba tokia drėgna. Kaip prieina žiema, tai visi kosime. Vyresniejie pavasaryje pasveiksta, o mažiukams, žinoma, sunku išlaikyti. Dievas man tą jauniausią užlaikė dar šią žiemą.

Išėmiau iš savo pintinio visokių kepalų, kuriuos turėjau kelionei ir vaišinau šeimininkę ir jos vaikus. Ji man pristatė ant stalo virtintų kiaušinių, surio ir arbatos.

Mums teip bešnekučiuojant prie valgio, prisiziūrėjau arčiau šeiminkei. Veidas jos buvo dar nesenas, tik smarkiai pabalęs. Matyti buvo, kad ta žmona daug nukentėjo vargų ir širdies sopolių savo gyvenime, bet akise jos žibėjo da daug gyvybės ir nenuilstančio veiklumo.

Nors tuoj iš jos kalbos supratau, kad ji ne našlė, bet stačiai ji vyro savo nė sykį nepaminėjo.

Ant galo užklausa aš ją pačią, ar ta žemė, kurią jie dabar valdo, jos, ar jos vyro.

— Tai mano tėviškė! — atsakė ji, sunkiai atsidusęs, ir nutilo nuleidus galvą.

Pasirodė man, kad ji tokiu būdu nori paslėpti ašaras. Tai ir aš nutilau nusiminus, nenumanydama, kuo galėjau teip skaudžiai užgauti tą moterį. Bet ji, patylėjęs valandą, atkreipė į mane dar daugiau pabalusį veidą, ir tarytum busdama iš sunkaus miego, tarė pusbalsiai:

— Tai ilga pasaka!

Paskui, padrašinta turbut mano tylėjimu, pradėjo apsakinėti alsiu, netvirtu balsu:

— Buvau vienturtė, jis (tuo ženklino savo vyrą) buvo uredniku*) miestelyje: tada katalikams leido ir čion tarnauti. Jis buvo gražus, jaunas, pradėjo pas mus lankyties, ėmė gerą algą, tai tėvai ir leido mane už jo. Pagyvenome teip vos keturis metus ir nustojo jis savo vietos už tai, kad katalikas. Ką daryti? Jug tikėjimo nė mainysi. Aš ėmiau prašyti, kad jis grįžtu pas mus, kad išvien su tėvu dirbtų prie žemės. Bet jis nesutiko.

— Nedirbau niekados sunkių darbų ir nedirbsiu — atsakydavo jis ant mano maldavimų.

Perslinkus metams, gavo jis ant galo per savo pažįstamus vietą pas kokį ten kunigaikštį rusų Chersono gubernijoje. Išpardavėme ką tik turėjome ir išsigabenome. Penkis metus pragyvenau ten! Bet kas nebuvo išvažiuavęs, tas nė suprastė nesupras, kas tai yra toks gyvenimas. Be savųjų, be bažnyčios. Kaip nupjauta žolelė nenustos niekados verkti tos

*) Teip vadina Rusijoje vieną iš žemiausių policijos tarnų.

vietos, kur ji išdygo, žaliavo, žydėjo, teip ir mano širdis, tarytum, numirė, nudžiuvo be savo krašto. Ten ir saulė tarytum ne tokia, kaip pas mus, ir žmonės tarytum ne artymi, ne broliai. Nė su jais susikalbėti, nė jie tave supras! Kaip buvo, teip buvo, bet paskutiniuose metuose, tarytum prie manęs liga kokia pristoję. Ir duonos kašnis, kurį nuryti, tarytum vidurius degina, ir sveikatos neduoda. Per tuos metus teip išdžiuvau, teip pablogau Naktį budavo negaliu užmigti . . . Visi miega, aš vaikštinėju. Kada budavo giedra ir mėnesiena, tai nors atsistojus prie lango budavo žiuriu į mėnesį. Mįslydavau sau, juog jis žiuri dabar ir į musų namus, musų daržą, musų bažnyčią. Ar ten viskas kaip palikau? Bet kaip tik atsimisiu bažnyčią, tai dar baisesnis sunkumas užslėgdavo širdį. Jug mums gimė trejetas vaikų. Ir visi be krikšto. Jeigu katras numirtų, neduok Dieve, tai ir jo dušia pražudyta, ir man tarytum jau nė vienos linksmos dienos nebutų iki amžiaus galo. Ir vyras vis bara: — Kas tau? Ar nesužavėjo kokio ragana? Per ištasias dienas vaikščioja susirakusi, nė pasikalbėti, nė pajuokauti su ja.

Jutau, kad ir vyrui nusidedu ir darbus apleidžiu, bet ir aš pati neturėjau nė vienos ramios valandos. Pagalios sakau vyrui, duok nors pinigų kelionei, nuvesiu vaikus krikštų į Kijevą. Pati pasimelsiu bažnyčioje. Sunkią turėjau kelionę, vaikai maži, ir čion ruduo. Traukėmės pamaži tai arkliais, tai jaučiais. Pradėjo šalti, juodžemė ėmė lipti prie ratų. Pavažiavusi keletą varsnų, turėdavau sustoti ir apšalusius ratus valyti. Neišsakomai pavargusi atvykau į Kijevą, vaikai ėmė sergalioti. Baisu man tapo ir pamislyti apie sugrįžimą pas vyrą, vėl arkliais ir kelias rasi dar sunkesnis. Išrokavau, juog man tenka pinigų užmokėti už gelžkelį iki pačiai tėviškai. Vaikus apkrikštyjau, pasimeldžiau, persižegnojau ir grįžau čion.

Tėvus radau dar gyvus, bet toje pačioje žiemoje pasimirė du jaunesniu sunu, turbūt kelionė juodu nukankino. Paskui turėjau dar ir tėvus palaidoti, pirm tėvelį, paskui motinėle. Tarytum laukte laukė seneliai, kad aš pagrižčiau užspausti jiems akis . . . Ir man tarytum lengviau, juog galėjau jiems patarnauti paskutinėse valandose . . . Bent ne ant svetimų rankų pabaigė jie savo vargus . . .

Paskui neįstengiau jau persiskirti su savo kraštu. Viskas mane ir pirma traukė ir čion laikė, bet kapai dabar, tarytum, veržte priveržė. Kaip skirties su tais namais, su lauku, su sodnu, su kiekviena vietele, tėvų darbu užlaikyta? Kaip pavesti vis tai svetimiams?

Ėmiau pati dirbti. Buvau atpratus nuo žemės darbo, bet geriau man tarp savųjų sunkias naštas kelti, ne kaip ten viso ko pilnai dykai duoną valgyti.

— Na, bet ką vyras? — užklačiau nekantriai.

— Vyras, — atsakė ji linguodama galva — žinoma pyko, barė per gromatas, liepė grįžti. Bet aš jam nurašiau, juog antrą sykį neišviliosęs jis manęs į svetimas padanges. Grįžk geriau prie manęs, rašiau aš jam. Aš prižadu pati kuosunkiausiai dirbti, niekad nerugoti ir nevaikšėtioti susirakusi, kaip ten. Tu galėsi sau ramiai čion gyventi. Aš tau uždirdirsiu ir ant papierosų, ir gelumbinių drabužių, ir kavą turėsi kasdien, tik grįžk prie manęs, nepagalėsi.

— Ką vyras atsakė? — pertraukiau aš vel nekantrybės simta.

— Vyras iš pradžios manęs nė klausyti nenorėjo. Teip pergyvenome kiekvienas sau skyrium tris metus. Antgalo sulaukiau aš jį. Ant Žolinės pasibaigė jau keturi metai, kaip jis sugrįžo.

— Kur jis dabar? — klausiau vėl.

— Išėjo turbūt į miestelį. Mat, mes čion visi prie darbo ir aš ir šeimyna; su vaikais jam nusibosta, tai jis ir traukia į miestelį. Užaina pas zakristijoną, pas vargamistrą, pasišnekučioja, tai ir laikas jam greičiau praeina. Linksma sau, dėkui Dievui, neruguoja. Kiek galiu rupinuosi, kad jam netrukty, prie ko jis pripratęs. Viskas butų gerai, tik nelaimė mums su vaikais. Vėl dvejetainį palaidojom. Šimet, kaip susirgo tas mažiausias, pakvietėme daktarą, nors nerodyjo. Neturime mat, čion gero, yra tik žydėlis ir tas mažai žmonėms padeda. Bet nelaimėje žmogus prie viso griebiasi. Musų vaikelį šikart pagelbėjo. Pasakė dar, kad rumas per drėgnas, kad nuo to visos ligos. Tai pastatėme tuoj anam kambaryje, kur aš su vaikais miegu, pečių. Rudenį, kaip tik javų šiek tiek parduosime, statsime ir tame naują. Nuo karto neįstengėme viso, ko reiktų . . . Reiktų ir naujų grindų, bet nēr iš ko. Už javus pigiai moka, kad galėtume nors patys žemę apdirbti, dabar reikia vis samdyti . . .

Bet pamaži, su Dievo pagelba, rasi ir gyvenimą pataisyti įstengsiu . . .

Žodžiai jos perskambėjo, bet aš sedėjau dar ilgai nesijudindama, neįstengdama surasti pritinkančių žodžių išreiškimui visų tų jausmų ir minčių, ką manyje pažadino pasakodama apie savo gyvenimą ta vargdienė - žemaitė. Nenumanė ji teipo-gi, kad atminimas apie jos meilę tėvynės neišdils jau niekad iš

mano širdies ir taps žiburiu, rodančiu man
kelią gyvenimo nuliudimuose. *Bitė.*

Paminėjimas Vinco Kudirkos.

16. d. lapkričio mėnesio surėjo metai, kaip mirė „Varpo“ redaktorius Vincas Kudirka, bet iki šiol da mes nespėjome atiduoti jam prigulinčią garbę, dagi nėsame prigulinčiai aprašę jo gyvenimo ir darbų. Per tą laiką kuopelė V. Kudirkos garbintojų išleido jo „Velines“, „Vienybė L.“ išleido „Vilių Tell“, o „Lietuva“ — „Mindaugą“, be to „Vienybėje L.“ Nr. 9, 10 ir 11 tapo apgarsintas V. Kudirkos laiškas, rašytas į D-r. Basanavičių laike atsiradimo „Varpo“. Amerikoj ir Lietuvoj rinko aukas ant pastatymo jam stovylos arba išleidimo jo raštų. Paskutiniam laikui mus Red. atėjo pinigai ant išleidimo jo publicistikos raštų. Kadangi jo visi raštai turėjo vienintelį siekį — žmonių apšvietimą ir uždegimą tėvynės meilės, pertai išleidimas jo raštų ir jų prasiplatinimas tarpe žmonių yra geriausias Vinco Kudirkos paminėjimas, atsakantis jo pažiūroms ir troškimams. Daug jo raštų slepiasi po įvairiais pseudonimais ir daugumai yra nežinomi, dėlto išleidimas tų visų raštų yra būtina reikalingas. Kada Jo nuopelnai bus plačiai žinomi, tuomet ir pradės plaukti aukos ant pastatymo jam paminklo.

Čion turime teip-gi atkreipti visuomenės atidą ant paminėjimo V. Kudirkos, kokį padarė jam lietuviai Naumiesčio parapijos, apkaišydami jo kapą puikiais vainikais ir žolynais, kas buvo surišta su nemažomis kliūtėmis. (žr. „Uk-ą“ Nr. 12.) *Red.*

Kritika ir peržvalga raštų.

Paskutinis pamokslas viena žemaičių kuniga prieš smertį. (Užbaiga.)

Teip tai „senose knygosė“ parašyta, „o vienas ž. kunigas“, miglą mums į akis pusedamas, tvirtina, buk zokoninkai išmokydave „Gruntaunai visokių gerų mokslų valug Dievo baimės ir prisakimų!“ Teip tai zokoninkai, „anioliškią gyvenimą švietė wisokiais tikrais mokslais po izskalas“, pakol ne „prasideda tarp ponu, potam ir tarp bajoru platinti bajori herezije neprietelu Bažnicios ir wieras katalikiszkos, parmazonu bediewiu, po Lenkus izs Warszawa, po Lietuva ir Žemajčius ir Wilniaus miesta . . . Pika pawietris swietiszkos dwases wis labjaus platinos ir znaimi dalis literaturos jau buwa paszwinkosi nog bediewistes parmazonu ir pranezumu pilozopu“ pp. 18—19.

Veltu klaustume „vieno ž. kunigo“, kas-gi per siaubonai tie platintojai bediewių, parmazono mokslo, per ką-gi tai „pika dwasia“ paleido negirdėtus „žabanklius ir spanstus?“ Tyli „vienas ž. kunigas“, ale „senos knigos“ ne tyli: 1773 m. popiežius Klemensas XIV su savo bulla „Dominus ac Redemptor noster“

kaip su šluota nušlavė ir tuos „anioliškią gyvenančius zokoninkus jezavitus ir jų lizdus apkvaillinimui žmonių; prisėjo taisyt, naujas mokyklas, kurias ir taisė ar zokoninkai-pijorai, ar apsišvietę užrubežjį vyrai po vado-vyste grapo Ign. Potockio. Platintojais apšvietimo, „pašvinkusio nuo bediewystės parmazonu ir pranezumu pilozopu“, tankiausia buvo vyrai „dvasiško stono“, iš kurių garsiausi: St. Konarskis, Ad. Naruševičius, J. Zaluskis, Ign. Krasickis. Jeigu ne žino, tai nors gal girdėjo „vienas ž. kunigas“, kad vos paminėti garsingi vyrai buvo kunigais ir vyskupais!

Puikus, anot „vieno ž. kunigo“ buvo senovėj mokslas, o dabar kas darosi, tai ne duok Viespatie nė regėt, nė girdėti . . . Dabar „gimditojė už paskutini kruwinos proces graszi, ne karta prasikoline, wajkelus ing izskalas isleide, trokszdami juos izswist daktarais, adwokatais, inžinieriais, apicieriais, technologais, agronomais ar aptiekieris, ne užliga su aszaromis szirdgelaj, jog tie ju mokiiti waikai senos ju galwos nebwožoja, Diewa nesibija, Bažnicios neklausa, poteriū nebekalb, platin nedoras kningas ir szniak bluznierstwas. Ką didesni tur moksta, tą didesne paroda pujkibe ir bediewiste. Ką szwelnis izs tokios burnos iszejn žodis, tą piktesne tur truczna del duszijos. Po uniwersitetus nera swisus katalikiszku kunigu del mokima religijos. Profesorej, apgizė dwase parmazonu, patis be jokios wieras studentus apduod raugajs bediewistes, wersdami religije ir Bažnicze szwenta ant izsjuokos. Ta bediewiste aptwina wisa swietiszka literatura rusiszka ir dalis lenkiszkos ir atsirand dabar ir žemajtiszku knigelu nenedoru.“ p. 23. „Wisa ta bajori atmajna izszpilde par tokius uniwersitetus, gimnazijos ir izskalas, kurios ilgainiui gali katalikus pawersti ing bediewius pikcziaus pagonu“ p. 24. Galim sutikt su „vieno ž. kunigu“, kad walsčių mokyklos ir gimnazijos galėtų daug geresnės but ir kad jose atsitinka išgirst „aprusintojus“, niekus plustančius, bet ne vienas iš tokių niekus plepančiųjų neatsidrasino tokių niekų plepėt, kaip „vienas ž. kunigas“, kurį mokino ne „apgizė parmazoniška dwasia“ profesoriai Peterburgo Akademijos, regis. Ko mokina gimnazijose iki 4 kliasų, žino ir „vienas ž. kunigas“, nes kitaip ne leidžia seminarijosna ir jis ne butų galėjes but „vienu ž. kunigu“; ko mokina gimnazijose iki 8 kliasų, turbut „vienas ž. kunigas“ nors ištolo matė, budams toj pačioj gimnazijoj, o ko po uniwersitetus mokina, tai „vienas ž. kunigas“ ne numanyt ne numano ir, beswajodamas, niekus ir niekniekus plepa. Kiekvienas „wilkas awies kailj“, baigęs uniwersitetą, nuoširdžiai gali pasijuokt iš „vieno ž. kunigo“ žodžių, buk „profesoriai apduod studentus raugais bediewystės, wersdami religiją ir Bažnyčią šv. ant išjuokos“, ir gali pasijuokt dėl tos prastos priezasties, kad po „uniwersitetus“ mokina, kaip but „daktaru, adwokatū, inžinieriu etc“, o nėsant jokiam rysiui tarp šitų mokslų ir mokslo apie „religiją ir bažnyčią“, visai tie profesoriai nė

ne mini nė apie „religiją“, nė apie „bažnyčią“. „Dėlto tai jus ir bedieviai! tvirtina „vienas ž. kunigas“ su tokiu pat nuoseklumu, kaip tvirtintu kriaučius, buk daktarai, advokatai ir tt. bedieviai per tai, kad ne moka kelnių siut. Ale „vienas ž. kunigas“ ne tik nežino, bet tiesiog nenumano, kur slepiasi anas baisusis svietiškas mokslas, per tai ir sako: „Dieve duok ir jauniems kunigams didesnį rūpestį apie knigas mokslo Bažnicios šventos, ne kaip apie swietiszku gramatikas ir filologijas. Isz skajtima swietiszku knigu nedaug esti pelna, o kartajs iszajna ir iszkada del duszios“ p. 41. O iš skaitimo ne „svietišku“ šiukšlių po vardais: pragariniu kankinimų, raktų bei bilietų į dangų etc. žinoma visuomet didelis „pelnas“ yra: skaitytojas apkvailsta!

Lenkai ir aplenkimas mūsų labai rupi „vienam ž. kunigui“, lenkus giria, kur reikia ir nereikia, kaip augščiau matėme; čia nurodom dar/nekurias vietas: „Isz lenkiszku knigu wisa Lietuwos szwiesia“ p. 10; „(vaikus) iszmokikit skajtit žemajtiszka ir lenkiszka“ p. 5. „Mums Žemajcziams del didesnes garbes Diewa ir dwasiszka pelna labaj ira reikalingas pažinimas lenkiszkos kalbos ir lenkiszku knigu“ p. 43. „Wisas apszvietimas žemajcziu apie daigtus wieras szventos Bažnicios ira tiktaj po lenkiszkas knigas“ p. 44. „jus muzikaj katalikaj . . . mokikites lenkiszkos kalbos ir raszta, kad galetumet katalikiskas knigas skaitit“ p. 55. „Jus-gi, ponaj ir bajoraj, mokikit juos (sawo waikus) geraj kabēt žemajtiszka, idant jie paskum padetu muziku wajkams iszmokt lenkiszkos kalbos ir raszta, tajp rejkalinga žemajczems katalikams“ p. 56; pramanydawo kaltybės „ant musu lenkiszkos ir žemajtiszkos kalbos.“ psl. 78.

Ale mes, „vilka avių kailij“, juokiamės iš tokio reikalingumo lenkiškos kalbos, nes kad suprast, skaitant geras knigas, reikia gerai mokēt tą kalbą, kokioj parašytos knygos: neužtenka teip vapoliot neva lenkiškai, kaip pas mus vapolioja lenkuojantieje. Ne sunaikinus žmonių tautiškai, tiesiog negalimas daigtas milijonus žmonių išmokyti svetimose kalbose, ale to visai ir ne reikia: kurkas lengviau knygas, parašytas svetimose kalbose, perrašyt lietuviškai ir duot jas žmonėms skai-tyti, kur kas lengviau ir greičiau žmonės apsišvies ir nebebus „dvirankiais gaivalais.“ Ne nori suprast tokios teisybės „vienas ž. kunigas“, pertai toliau svajoja ir liepia „pažint kalba rusiszka, idant galetumēm susikalbēt su nacelnikajs“ p. 43. Ne nesisapnuoja, matyt, „vienam ž. kunigui“, kad ne žmonės gyuoja dėl vyresnybės, o vyresnybė dėl žmonių, pertai toji vyresnybė ir turi mokēt žmonių kalbą. Teip bemokydamas, kodėl-gi „vienas ž. kunigas“ ne liepē žmonėms mokyti žydiškai, kad ne apsigantų, beperkant silkes pas žydus, ar čigoniskai, kumeles beminant?

Bereik „vienas ž. kunigas“, rašydamas apie vyresnybes, dvasiškas ir svietiškas, pastatē jas gretim ir sulygino tvarką, ar geriau sa-

kant, netvarką, esančią ant šios „ašarų pakalnės“ su tvarka danguj: išeina nė šis, nė tas. „Popiezius ir Ciesorius ira tarnajs Diewa ir Jo wietinikajs ant musu. Kas ju neklausia, tas neklaus Diewa“ p. 73. „Kajp danguje Aniolaj ir Szwentiej pilda Diewa paredimus: teip ligej ant žemes rejkk klausit paretiniu nog Popieziaus ir Ciesoriaus pasta-titu, iszpildit ju liepimus ir paredimus“ p. 72. „Swietiszkuose daigtuose wisa Ciesoriaus waldze ira nog Diewa. Kas To neklausia, tas neklausia Diewo“ p. 74. „Klausikit Ciesoriaus ir wisu wiesnibu nog Jo pasta-titu p. 83. „musu wiera ir Bažnicze katalikiszka prisaka mums . . . wisus paretinius szenawot ir wozot, kaipo tarnus Ciesorias“ p. 75.

Dėkui „vienam ž. kunigui“ dabar žinom, kad kas „ne šenavotų ir ne vožotų“ caro tarnų, nors ir kuo kvailiausių ir kuo žveriskiausių: žandarų, saldotų, staršinių, žemskijų, asesorių, posrednikų ir tt., tas „ne šenavotų ir ne vožotų“ paties Dievo. O jeig kas „ne šenavotų ir ne vožotų“ ciesoriaus arklio, ar ir-gi nusidētų prieš Dievą? jug ciesorius Kaligula buvo liepēs vietoj savęs „šenavot ir vožot“ arklį; o jeigu prie menkų ir tingniaujančių ciesorių valdo jų kekšės, tai jas teipo-gi „šenavot ir vožot“? Teip besvajodamas „vienas ž. kunigas“ nemato, kad su tokiu kvailiu mokslu kasžinkur nukeliauja nuo krikščioniško mokslo,¹⁾ pakiša niekam nevertus prilyginimus Dievo ir ciesoriškų vergų ir toliau, nuklimpsta bedugnėj Tamošiaus Arcvieskupo „mandrybės“, sakydamas: „Kad ir wiesnibe swietiszka sugriauntu wisas bažniczes, isztrotitu wisus kunigus ir wiskupus ir zedna katalika jeszoktu ant smerties, ir tada Szwenta Reli-gija katalikiszka neparstotu nog musu rejkalaut atidawimo kas ira ciesoriaus ciesoruj, o kas Diewa Diewoj“ psl. 76. „Vienas ž. kunigas“ liepia mums, kaip Dievą, guodot ir klausyt caro ir jo vergų; jisai ir-gi liepia mums but „szcziraj wiernajs padonajs Rosijos . . . wiernaj apmoket padotkas, donis, rinklewas ir sipkas in magazina; kelus tajsit, duot purmankas, kwateras saldotams, tejsingaj iszpildit woinska pawinasti, kilus wajnaj szcziraj apgint Rosije, kaipo szcziraj gindawa praboczej Lietuwa ir Lenkija etc.“ p. 75. Ale truputi toliau pats „vienas ž. kunigas“ aprubežiuoja siek tiek caro ir jo vergų galybę ir sako: „wisi prisakimaj ir paredimaj swietiszku galibiu, kurie ira prieszingi pri-prisakimams ir paredimams Diewo ir Bažnicios, ne gal be sunkaus grieka buti iszpildytajs“ p. 76. Kadą-gi maskoliški, t. y. caro ir jo vergų, prisakymai ir parėdymai niekam ne verti, tai kam-gi mums „ščirai apgint Rosiją“, t. y. tuos pačius nie-

¹⁾ Kokį menką supratimą turi „vienas ž. kunigas“ apie krikščionišką mokslą ir Dievą, galim matyti iš tokių žodžių: „wargaj, prispaidimaj, sopulej ir smertis . . . del Diewa labaj malonus ir wajsings“ p. 69. Pagal Kristaus mokslą Dievas yra mūsų tėvu, Dievu mielaširdingu, Dievu teisingu, pertai mūsų vargai, prispaidimai, sopuliai ne gali Jam but „labai malonus ir waisingi.“ „Vienas ž. kunigas“, neva apsišvietęs „tikrais mokslais“, nesuprato, kad pakiša žmonėms žydiškai-stabmeldišką supratimą apie Dievą.

kam nevertus prisakymus ir parėdymus? Ale pats „vienas ž. kunigas“ prisipažįsta, kad gerai ne supranta, ko mokina, ir užklausęs: „ar mes turim but Rosijos padonajs ant amžiu?“ pats atsako: „ant to gali atsakit Dievas ir mokiti viraj, kurie geriaus už manę giminiu prowas iszmano“ p. 74; „mokyti-gi vyrai“ tiesiog juokiasi iš „vieno ž. kunigo“ vapaliojimų ir tvirtina ką kitą.

Tvirtina jie, kad viresnybė gyvuoja ne dėlto, kad „mandieras“ nešiotų, didelės algas imtų, naikintų žmones ir da nuo jų kysių reikalautų, o dėlto, kad rupintusi apie gerovę žmonių, kurie jūg — o ne kas kitas — maitina tą viresnybę. Žodžiu sakant, žmonės moka algas vyresnybei, o vyresnybė užtatai turi rupintis apie žmones. Jeigu kitas klausymas apie guodojimą vyresnybės, tai toji pati vyresnybė ir-gi turi guodot savo penėtojus žmones, o ne naikint juos. Jeigu vyresnybė, kaip ji ten nesivadintų: ar carais, ar ministrais, ar gubernatoriais, ar uriadnikais, skriaudžia žmones, tai tie žmonės, pagal „giminių provas“, turi tiesą atsiskakt nuo nedoros vyresnybės ir išsiskirt kitokią vyresnybę, kaip gaspadorius prašalina samdininkus, naikinančius jo gaspadorystę, teip ir žmonės turi tiesą prašalint vyresnybę, kuri, nieko gero nedarydama, tik juos naikina.

Ką-gi mums gero padarė, daro ar rengiasi padaryt maskoliškos vyresnybės? Už ką-gi mes maskolių carus ir jų tarnus turime guodot ir garbint? Ar gal užtai, kad tie carai ir jų vergai visą Lietuvą išpustyjo: begalinių, klištorių ir bažnyčių turtus, lietuvių sukrautus, prisisavino, ar prasciau sakant, išplėšė; klištorius visai išnaikino; daugybę bažnyčių ar visai išgriovė, ar į kazarmas saldotams pavertė, ar į cerkves permainė; Vilniaus universitetą, daugybę mūsų gimnazijų ir, abelnai, maskolių, išnaikino, o jų turtus pagrobė; geresnius ponus išnaikino — jų turtus prisisavino, jų dvarus padovanojo maskoliškiems ponams; nemažai sodžių išdegino, žmones išvarė į Maskolijos gilumą, o jų žemę atidavė maskoliškiems valkatoms; pasilikę namie žmonės pateko į bjaurėsnę vergiją; daug dar liuosų žmonių pavertė į baudžiauninkus; katalikišką vyresnybę išnaikino ir vieton jos prisuntė iš Maskolijos visokių pašlemėkų, kurie ir po šiai dienai apseina su mumis kaip su tירais savo vergais; milijonus teip vadinamų unijotų, apgavę ir apkvaile, išvertė į pravoslavus; šimtai tukstančių unijotų, nepriėmusių pravoslavijos, ir po šiai dienai gyvena be krikšto, krikščioniškos dievmaldystės be šlubo, išpažinties ir tt., silpnesnius katalikus privertė išvirst į pravoslavus ir dabar pilna visur perkrikštų; lietuvišką spaudą uždraudė, kad nė spindulėlis šviesos mums ne šviestų; ale kas

išskaitys tą begalinę litaniją skriaudų, mums padarytų maskoliškos valdžios? Tos skriaudos šiankia į dangų atmonyjimo, o „vienas ž. kunigas“ liepia mums melstis ir guodot carus ir jų tarnus ir ščirai apgint Rosiją: turbut, jam rodosi, kad dar mažai ta Rosija mus naikino! Kaip maskoliška valdžia skriaudžia ir naikina mus dabar, jeigu kas nežino, ar nesupranta, gali dasižinot iš užrubežinių mūsų laikraščių: kiekvienas beveik tų laikraščių puslapis skelbia apie mūsų kankynes. Mes likom be jokių tiesų . . . beje turim didelę tiesą — mokėt, mokėt ir mokėt iki paskutiniam skatikui, kad už mūsų pinigų valdžia galėtų geresnius pančius mums nukalt, kad galėtų daugiau pristatyt mums nereikalingų cerkvių, daugiau privaisinti be jokio darbo sėdinčių popų ir činovnikų, kad galėtų daugiau laikyt niekam nereikalingų kareivių nuodugniai apkvaillinamų tokiu budu, kad, liepus carui ir jo tarnams, tie kareiviai atsidrausintų tiesiog išpjaut žmones, t. y. savo tėvus, brolius, seseris. Žmonės, nesuprasdami, kodėl teip sunku gyvent, tik dejuoja, baduoja ir nyksta, arba smunka, kaip akis išdege, iš savo tėvynės į visokias „Merikas“: lyg, tarytum, savo tėvų žemėj neužtektų jiems vietos ir duonos, jeigu doriškesnės pas mums butų valdžia ir tvarka! Tai gal dėl tokių geradėjųščių „vienas ž. kunigas“ liepia mums guodot, melstis už carus ir jų vergus ir „ščirai apgint Rosiją“, t. y. tuos nedorus maskoliškus parėdymus, kurie mus naikina. Turbut, „vienam ž. kunigui“ rodosi, kad maskoliai dar mažai mus naikina! Ar gal mums reikia melstis už carus ir jų vergus dėlto, kad jie stengiasi tiesiog išverst mus į maskolius ir pravoslavus, kad nė vardo mūsų neliktų . . . ir neliks, jeigu „ščirai ginsime Rosiją“, kaip mokina „vienas ž. kunigas.“ Nieko gero carai ir jų valdžios mums nepadarė, tai už ką-gi mes turim but „ščirai viernais padonais“ ir da guodot ir melstis už juos nors tas mūsų „ščirumas, viernumas“, guodonė ir maldos teip carams ir jų vergams reikalingi, kaip šunims pentkos kojos. Jiems reikalingi mūsų pinigai, nuo mūsų prakaito jie tunka; jiems reikalingi mūsų vyrai, kad galėtų geriau mus naikinti, jiems reikalingos mūsų moters, kad turėtų su kuom „paguliat rebiata“, o ščirumas, viernumas, guodonė ir maldosbmsų — kam jiems reikalingi? Tiktai, turbut, dėlto, kad kuo aiškiausia matyt mūsų kvailumą ir niekšystę! Nė šuva mušamas nelaižo mušančio rankas: ne jau-gi mes, Dieve mano, turim but menkesniais ir už šunis?!

„Szlowinga pamineima Ciesorius Aleksandra II. pawelijo ponams duot wergams lajswe ir zeme“ p. 78. „Jus-gi, ponaj ir bajoraj, . . . gera darba padaret, duo-

dami jiems (wergams) laisvę ir žiamę su savo trotku“ pusi. 55. Ne mums-gi nesutikt su „vienu ž. kunigu“, kad labai gerai pasidarė, jug prie Aleksandro II. išnaikintos tapo baudžiaivos, bet vis-gi negalim nepasistebėt sukraipymui atsitikimo: koki-gi tai „trotką“ turėjo ponai? Ar tai tą, kad ne gavo pinigų už žmonių „dūšias“? Jug už žemę liepė tiek užmokėt, kiek visai ta žemė neverta, ir žmonės, ir po šiai dienai moka ir ilgai dar mokės už tą žemę! Ale garbę to gero darbo — išnaikinimo baudžiaivos — „vienas ž. kunigas“ krauna ant pečių „šlovingo paminėjimo caro Aleksandro II. ponų ir bajorų“, lyg tarytum tie visi geradėjai teip sav sumislyjo ir padarė aną gerąjį darbą. Nė pusės žodelio nenori vaptelt „vienas ž. kunigas“ apie tai, kad tai dėkui tam „prancuzų pilozopų“ mokslui tas geras darbas atsitiko: geresniejie ponai, apsišvietę, arba apsižagę bedievyste ir revoliucija, kaip tvirtina „vienas ž. kunigas“, pradėjo tiesiog gėdėtis iš savo „dvirankio“ turto ir pamatė, kad niekas pernauda iš tokio turto. Užmiršo ir-gi „vienas ž. kunigas“ paminėt, kad po visas Europos viešpatytais baudžiaivos jau išnaikintos buvo, o Maskolijoj baudžiauninkai, nesulaikdami išliuosavimo, maištą po maištui kėlė, norėdami išnaikint baudžiaivas; jug visas beveik Mikalojaus I. viešpatavimas susideda iš tokių maištų, — menkai, matyt, „vienas ž. kunigas“ skaitė „senas knigas!“

Kaslink „šlovingumo“ caro Aleksandro II., tai neteip jau jis „šlovingas“ buvo, kaip tvirtina, miglą žmonėms į akis pUSDami, carų vergai aprusintojai, jų popai ir, paskui juos sekdamas, „vienas ž. kunigas“; o kad teip pabandytų carai sugražint nors dalelę „fundušu“, tai, manom, „vienas ž. kunigas“, bepUSDamas žmonėms miglą į akis, papustų į didesnę triubą, neg putė žydai, griunant Jerikos miesto sienoms!

Visai tuščius žodžius kalba „vienas ž. kunigas“, pasakodams neva Aleksandras II. norėjęs duot pilną laisvę katalikams, „noreja dar su Popiežium padarit pilna sandora ir Konkordata; ir butu išpildęs ir pilna katalikams laisvę davęs, kad nebutu sutrumpinusi Jo diena szwentwagiszka ranka“ pusi. 80. Nesiginčysiu su „vienu ž. kunigu“ apie šventvagiškumą rankos, nuo kurios caras Aleksandras II. krito įpatingoj ir stebėtinaj karėj: po to, kaip Aleksandras II. iškorė, sušaudė daugybę doriausios jaunuomenės sukimšo į savo kalėjimus ir Sibirą, sauja iš poros šimtų vyrų apskelbė karę carui už jo bjaurius darbus; navatniu-navatniausia karė, kurioj milijonai ginkluotų ir neginkluotų carų vergų negalėjo savo pono apgint nuo saujos vyrų! Kaip ten nebūtų, bet vis-gi nebuvo teip šventvagiškos šitos rankos, kaip anų vyrų,

ka išpasalų nužudė 1584 m. Vilhelmą Oraniskąjį ir 1610 m. Henriką IV. O gal „vienas ž. kunigas“ nors numano, keno tai tos rankos buvo?

„Teip mokindami ir czese miateža mes persergeom, idant wisados pasiliktumet wiernajs padonajs Ciesorians ir Rosijos... Maiszta surnosze ir pakele jaunikajezej, kurie po rusiszkas gimnazijes ir uniwersitetus jieszkodami swietiszku mokslu, neiszszimokina Diewa baimes, apsižage dwasę parmazonu... Maiszta pakele ne ponaj ir kunigaj“ etc. pp. 77, 78

Daug „tuščių žodžių“ privanojo „vienas ž. kunigas“ savo pamokse, bet tokių „tuščių“, bjaurių, tiesiog niekšiškų žodžių, ne atsėjo, regis, niekur skaityt. Ne kalbėsim jau apie tai, kad „vienas ž. kunigas“, vadindamas lenkmetį paniekinančiu žodžiu „miatežas“, prilygino save prie menkesnių maskolių; išmintingesni ir doresni maskoliai ne vadina teip buvusio lenkmečio. Pavergtos tautos, tykiai snaudžiusios, ar išnyko ir baigia nykt; nenorinčios-gi išnykt visados ir visur, kaip galėdamos, siokiu ar tokiu budu priešinosi savo prispaudėjams; nurodymo paveikslų, turbut, nereikalaus „vienas ž. kunigas“, pasigyres, buk skaitės „senas knigas“, kiekvienas lapas kurių mokina teip, kaip pasakėm. Tautiškų judėjimų, pasipriešinimų, sukilimų, niekas ne turi tiesos né peikt, né niekint, kaip niekas negali peikt ir niekint smaugiamo žmogaus už tai, kad jis ne nori duot save ramiai pasmaugt; peikia-gi ir niekina tiktaiti tie, prieš ką kyla tie sujudimai, ir tai aiškus dalykas kodėl: raiteliams ne patinka, kad jų jojami arkliai pradeda nenurimti. Kaslink lenkmečio galima tvirtint, kad jis ne geram laike atsitiko, kad atsakančių spēkų dar ne buvo priręgtų, kad daug paklydimų buvo pridirbta, žodžiu, sukilimas tas dėl daugelio priežasčių ne pasisekė, ir sukilę buvo baisiai nubausti. Kalti ir nekalti perdaug užmokėjo už tą sukilimą ir tik niekšas gali da primest jiems ir paniekinimo žodžius! Bet dar didesnę niekystę padarė „vienas ž. kunigas“, sumesdamas kaltę ant visokių jaunikaicijų, buvusių po gimnazijas ir universitetus, o „ponus ir bajorus“ kaip sniegą išbaltindamas. Per anksti užsigeidė „vienas ž. kunigas“ paleist tą gyvą melą tarp žmonių, nes žmonės dar gerai atmena tą lenkmetį, atmena, kad ponai, bajorai, bajorėliai ir kunigai¹⁾ prie to sukilimo prigulėjo, o žmonės labai mažai, nes daugumas žmonių vis dar tebebuvo „dviran-

¹⁾ Ant 71 p. savo knygpalaikės „vienas ž. kunigas“ tvirtina, neva „isz knigiu žemajeziu ing miatežo buwa imajszita apie dwideszimis asabu“, kas visai neteisybė. Kaip matyt iš surašo vyskupo Valanciaus (Žinyčia Nr. 1) nubaustų kunigų buvo daugiau šimto, o į tą surašą visai nepateko zokoninkai ir tie kunigai, kuriems ar pasisekė gerus kysius valdžiai pakišt, ar kurių valdžia visai nesusekė.

kais gaivalais“, dar apkvailintais maskoliskos valdžios, nieko nesuprato, kas darosi, nesuprato, kad ir jiems reikėjo išvien eit su tais sukilusiais ponais, bajorais ir kunigais. Spėkų vienų ponų neužteko, geriausi ir šviešiausi prigulėjo prie sukilimo ir krito; Lietuva tapo išpustyta ir liko be jokių vadovų, pakol neužaugo nauja karta, vadovai kurios veda savo tėvynę prie naujo gyvenimo naujais keliais; tie keliai baisiai ne patinka daugumai sumigusių mūsų ponų ir kunigų, ir jie, jei galėtų, vandens šaukšte paskandytų atgyjančius lietuvius; prie tokios veislės kunigų priguli ir „vienas ž. kunigas“ su nemeltu „Paskutiniu pamokslu“, kuriam ir mes nuoširdžiai geidžiam but ištikrųjų paskutiniu.

D.

Korespondencijos.

Šiauliai. Nesenei buvo rašyta apie šnipuką, pagelbininką oberšnipuko ir darėšiko kn. Rodzevyčiaus, gimnazistą Siukštą. Šnipukų negal įveikti nė paprasti žmonės (jų kumstys, teisybė, kartais padaro daug gero) nė jų vyriausybė, nė pats piktasis Perkunas jų netrenkia; teipat kaip negalima dirvoj' išnaikinti usnių arba varpučių. Todėl aš neišpasakytai nusistebėjau išgirdęs, kad Siukšta su šaknim išrautas iš Šiaulių: gimnazijos vyriausybė išvijo ji „už susinešimus su jezavitais“. Gero pagelbininko nustojo Rodzevyčia, labiausiai šiuose laikuose, kada visiems raudonsiuliams daugybė darbo. Pavasarį buvo padaryta krata pas Stanislovą Lukauskį (buk tai reikėjo perkratyti daigtus Ambrožaičio, jo giminaičio, ištremto iš Liepojaus į Šiaulius ir apsigyvenusio pas jį; bet daigtų Ambrožaičio nė žiūrėte ne žiūrėjo, pakol ne išvartė visą Lukauskio butą). Atrado pas jį „Ukininką“ ir „Varpą“ užprėjusių metų, už tai paėmė jį po policijos priežiūra; 4 rugsėjo vėl padarė krata tame bute, kur pavasarį gyveno, net žemes iškasinėjo ir pilstinėjo ant augšto užlipę ir atrado daug nereikalingų, į kerčią sumestų popierių, ketletą atvirų laiškų ir kitokių popiergalių. 6 rugsėjo buvo kvotimas; pareikalavo raudonsiuliai, kaipo lindytojus, kanauninką Tomkevyčią, kn. Rodzevyčią ir gimnazijos inspektorį. Ką jie ten parodė, Dievas geras žino, bet Rodzevyčia tai karštai darbayosi, parodymus savo rašydamas per du atvėju net 6 valandas. Po tų jų parodymų nuo Lukauskio pareikalavo 500 rubl. kancijos; kamantinėjo daug apie viską, kas jiems į galvą atėjo: reikalavo išaiškinti atsiradimą atsisaukimų prieš Rodzevyčią Šiauliuose pernai išlipdytų; klausė ar negalėtų nurodyti, kas jų autorius buvo ir kas juos išlipdė; bet Lukauskis tuokart

buvo Petrapylyj' ir nieko apie tai nežinojo; tad pakišo jam paskaityt vieną „Ukininko“ numerį, kad geriau neva apsipazintu su turiniu tų atsisaukimų. Klausinėjo, ar nežinąs, kas tai per vieni „Žmogus“ ir „Mužikėlis“, dar vėl apie kokį ten knigyną daug klausinėjo. Teiravosi, kuom gali jis išaiškinti atsiradimą apgarsinimo „Ukininke“ apie tai, kad Zubovas parduošas daug žemės, o tais reikalais, kaipo juristas, užsiiminėjo Lukauskis; apgarsinimas apie tai buvo išlipdytas ir po Šiaulius gudiškai spausdintas ir gudiškuose laikraščiose teipos-gi. Visi tie vargai žmogui ir bėdos — ačiu garsaus ir galingo kn. Rodzevyčiaus: galingo, nes susipešus kunigui su gudų mokiniojais visad nuveiktas budavo kunigas, nors ir po jo pusės butų buvus teisybė; o šį kart kunigs apgalėjo: dėl jo turėjo perkelti į Kauno gimnaziją direktorį. Viena kliasų dama pasiskundė direktoriui, buk tai Rodzevyčiaus blogai išguldinėjas tikėjimą, įkalbinėjas mokintinėms, kad ne reikią klausyt svietiskos valdžios. Direktorius tą skundą pasiuntė aukščiau, o iš ten parėjo Rodzevyčiaui užklausymas, ar teisybė, ką ant jo prirašė. Kunigėlis greitai, striukai išsiteisino parašęs: „visiems yra žinomas ir senei datirtas mano prisirišimas prie sosto ir valdžios! Žinodams tą nieks netikės vísokioms paskaloms, kurios paeina iš tamsių užkampių!“ Maž daug tokiais žodžiais išsiteisino kunigėlis, o toliau prirašė ant keturių lapų skundą ant direktoriaus, pakeliui ir kitus žmones užkliudydams. Čia jau pasirodė Rodzevyčia puikiausiu žinovu ne tik direktoriaus Rubcovo bijografijos, bet ir jo mislių. „Koks jis gali but per žmogus, kad dar studentu budamas skaitė valdžios persekiojama laikraštį „Kokol“ ir dabar pataikuoja tokiems žmonėms, kaip Lukauskis!“ Pasekmes viso to rašto buvo jau minetos: kn. Rodzevyčia pasirodė visoj' savo galybėj': dar tai sako vyriausybės malonė ir prietelių užtarimas suturėjo Rubcovą ant tarnystos, o išpradžių buvo jam liepta atsisakyt nuo tarnystos per 24 valandas. Matot, vyručiai, kad ir kunigai kartais puikiai gali kovoti su gudais, teipat matote, kad jam ne 300 rubl. dovanų reikėjo, o ir tukstančių mažai! Brangus tai žmogus šnipams...

Šiaulietis.

Joniškėlis. 17. Rugsėjo buvo krata namuose giminaičių ir parapijos mylimos ir guodojamos šeimos d-ro Petkevyčiaus Joniškėlij', Panevėžio pav.

Apie 4 val. po piet atbrazdėjo į miestelį be varpelio pagelbininkas Kauno prokuroro ir Panevėžio žandarų rotmistras Vasiljevas su pagelbininkais raudonsiuliais; ką tik įvažiavę į miestelį pačiupo vieną žmogelį ir pareika-

lavo važiuot sykiu ir but liudytoju laike kratos, tasai vargšas norėjo išsprukti, bet sumuštas, pajutęs į kietus nagus įkliuvęs verkdamas važiavo; toliau žydelį pareikalavo teip-pat per liudytoją, — žydelis bėgt', žandarai vyties, paviję, keletą syk per sprandą sunėrę, pasiėmė su savim.

Darė krata pagal paliepiamą Liepojaus žandarų viršininko Vonsiacko. Narsė, landė po visas kerčias kambarij Panelės Gabrielės, d-ro dukters, iki pat 8 val. vakaro Paėmė tris lenkiškas cenzuruotas knygutes: 1. Słowackio „Król Mindowe.“ 2. Kautskio „O narodowosci.“ 3. „Sewer. Matka“; keletą raštelių mokyklų' dar esant per lekcijas rašinėtas, vienos pažįstamos laiškelį ir mažą popier-galį ant kurio buvo užrašyta iš lenkiškos kokios knygos maž-daug teip: „dinastijos žuva, monarkijos nyksta, tik sėkla liaudėj' pasėta auga ir bujoja.“ Buvo suėmęs žandaras visas Gudijoj' išėjusias cenzuruotas knygas, sakydamas: „žinau aš tą cenzurą ant lietuviškų knygų parodytą!“ ... Prokuroras, jaunas dar žmogus, peržirrėjęs tas knygas labai nusistebėjo: „patys ten Petrapylj' spausdina lietuviškomis raidėmis, o čia mums liepia persekioti!“ ... liepė visas palikti. Reikalavo Vaineikio laiškus parodyti ir labai jų jieškojo. Vasiljevas, kaip koksai prietelis davė patarmę neužsiiminėti „litvomanija“. Bet p. Gabrieliui užklausus: „kas tai yra litvomanija?“ nieko negalėjo sumesti ir atsakė: tai yra proklamaciją lipdimas!“ Radęs albume mažo vaiko fotografiją klausė jo pavardės: „a, tai sunus to gydytojo, kurs gyvendamas Samaros rėdyboj' iš Lietuvos sau tarnus gabena!“ Mat ir tai juos kliudo! Rado fotografiją vieno lietuvio. „Iš kur tamista pasipažįsti su visais lietuvišiais?“ klausia Vasiljev'as. „Kur jis dabar gyvena?“ — „Dabar? Maskvoj, jis ten prižiūrėtojas kalėjimo.“

Nieko nelaimėję, iškeliavo. P. Gabrieliui kvietė į Pasvalį ant tyrinėjimo. *Žmogus.*

Vilnius. Išvažiavus vyskupui Zvieravčiui į užrubežį jo vietą užėmė pralotas Backa. Kaip girdėt jis užmanęs įvesti lietuviškus pamokslus pačioj katedroj 6oj valandoj vakare, kuomet žmonių bažnyčioj jau nėra. Neabejojame, kad nestigs ir tuomet klausytojų, bet gerai žinome, kad jeigu tokius pamokslus toj valandoj įvestų lenkiškai, tai nė geriausia iškalba kunigų Jasinskio ir Kurčevskio nieko ne gelbėtų.

Vanagėlis.

Panevėžys ir Mintauja. Apie šv. Petrą atsitrunkė į Steigvilius pas Vladislavą Poželą Pakruoj pristavas Kozello ir keli žemskiai. Požela pabaigęs šimet Mintaujoj gimnaziją. Kozello gudrus šnipukas, beveik įpėdinis Vonsiacko. Jau senai jis uostinėjo Vladislavo

pėdas, o šimet ir visai pradėjo į pakinkius kabintis. Matot, artymiausiuose nuo Poželos miesteliuose: Linkavoj, Žeimelyj, Vaškuose bernukai išmušė žydus. Tuo pačiu laiku pasirodė apie tą kraštą lietuviški atsišaukimai. Žydeliai, o paskui juos ir daugumas sermėgių, nė girdėję, nė regėję ėmė rėkt, kad „tos popieros“, tai ant Žydu galvos. Galvočiai pristavai, pirmutinis Kozello, išgalvojo, kad tie atsišaukimai, — tai lietuvių, „sicilistų“ darbas. „Jie dabar kelia žmones prieš žydus, o paskui pradės — prieš ponus ir valdininkus!“ — pasakojo jis savo geriems pažįstamiems. Kozello kinkos drebėjo: drebėjo ir už savo kailį ir už kišenius duosnių žydelių, kurie jau ne kartą įspaudė į gniuštę. Pradėjo gaudyt tuos nedorus žmones. Neužilgo pasisėkė jam kelis tokius patėmyti. — Vieną šventą dieną po Žeimelį vaikščiojo sau trys juodai apsilvę vaikinai, kalbėjo tarp savęs lietuviškai (tai jau neįstikimi!), o paskui skaitė žmonėms, išsiėmę iš kišenės kasžin-kokią popierą. „Tai jau čia tie!“ — nusprendė Kozello; po keleto dienų jau jis buvo tėviškėj Poželos, vieno iš tų trijų „sicilistų“, kurie skaitė žmonėms afiškas lietuviško spektaklio Mintaujoj. Ilgai sėdėjo pristavas vienas, užsidaręs su Požela, laukė kyšio, bet nesulaukęs, ėmė krėst; pasiėmė knygelę su užrašais, pradžia kokio vertimo, laišką d. Veineikio, da kokius niekniekius ir tiek. Vladislavo neareštavo; jis ramiai namiej sėdėjo ir džiaugėsi, kad taip laimingai perėjo audra.

Jau beveik sanvaitė po kratos, ugi žiuri: vėl atuzia raudonsiuliai; Poželą areštavo ir nuvezė Panevėžin į kalėjimą. Pradėjo tyrinėti. Raudonsiuliai moka prikalbėt begalę meilių žodžių, moka apskut galvą jaunam žmogui; ištraukia vieną, kitą nereikalingą žodį, ir jau to jiems užtenka.

Teip ir su Požela padarė: jo užrašų knygelėj rado prirašinėta daug visokių skaitlių, daug pravardžių; net keli vardai lietuviškų knygų buvo įtepti. Panevėžiečiui žandarui Vasiljevui užteko tų užrašų; tuoj gražiai, iš lėto pradėjo traukti žodis po žodžio. Neišgudrėjęs da buvo vaikinai — žandarai patyrė: 1. kad Mintaujoj pas mokintinius yra hektografas; 2. kad Požela kartu su draugais išsirašinėjo mokliškas maskoliškas knygas; 3. kad Mintaujoj buvo kokia lioterija; 4. kad jis skaitė kelias lietuviškas knygeles ir davė kiems paskaityt... užteko šnipukams tiek išgauti.

— Hektografas! ... a—a gerai! ... O ką veikia su tuo hektografu gimnazistai? — klausia Vasiljevas.

— Hektografuoja lotyniškus arba graikiškus žodžius, rusiškus vertimus iš senoviškų kalbų ... atsakė Požela.

Bet žandarai gerai žino, kad pernai Steigvilių sodžiu' tėviškėj Poželos, buvo išlipdinti lietuviški hektografuoti atsisaukimai, o šimet vasarą apie Rozalimą . . . „Ar čia ne jo darbas?“ smilkerėjo raudonsiuliui.

A—a! mes žinom: tie lietuviški atsisaukimai, tai tamistos darbas!? paklausė šnipas ir įsmeigė į Poželą akis, tarytum iš veido nori perskaityt atsakymą.

— Sakiau, ką mes veikėm su hektografu . . .

Raudonsiuliai pradėjo uostinėti, sekiot pėdom. Neuzilgo padarė krata Mintaujoj pas Štelmacher'į, kur pernai Požela gyveno. Tarp Vladislavo knygų rado vieną numerį „Lietuvos darbininko.“

Vokiečiai išsigando. Štelmacher'is net norėjo skusti gimnazijos valdžią už tai, kad nepasakė jam, kas do per vienas tas Požela.

— Jei aš bučiau žinojęs, — sako Štelmacher'is — aš jį tuoj bučiau išvaręs iš savo namų, bučiau padavęs į žandarų rankas! . . . (Vyrai atsargiau su panašiais vokiečiais!)

Žandarų pulkaininkas pradėjo tyrinėti mokintinius Štelmacher'ius; ką tik jie žinojo, viską išdainavo, bet šnipai nieko iš to nepelnė.

— Kaip-gi meluosi? — teisinasi jie — pulkaininkas sakė, kad prisiekt reikės! . . .

Ir da labiau pradėjo dukti. Pas Poželą rado užrašyta, kad mokintinis Vasiliauckas ėmė nuo jo tokias ir tokias lietuviškas knygas. Tuoj krėtė pas Vasiliaucką; nors nieko nerado, bet jį areštavo (žiur. kor.) Ištupėjo kalėjime pustrėčios sanvaitės, ir šnipai, nieko neišgavę, paleido jį 20 rugsėjo.

Negana da šitų kratų. 20 rugsėjo apie 7 adyną ryto krėtė 3 vietose: pas valdininką Montvilą, mokintinį Avizonį ir Mickevyčių, raste teip-gi nieko nerado. Po kratos visus tyrinėjo. Pulkaininkas Klado visą laiką malė liežuviu, kad tik ką ištraukt: „žinau, ir aš buvau jaunas . . . Tai nedyvai, kad jaunas žmogus prie kokios nereikalingos draugystės prisideda . . . Paskui, parėjęs į protą, viską pameta . . . Ne dyvai, kad ir tamista buvai prisidėjęs prie tokios draugystės.“ . . . Bet nuo jų visų neišgavo. Areštuot nė vieną neareštavo, tik Mickevyčius tapo prižiurimas policijos ir turi porą kartų per sanvaitę pasirodyt pristavui. Mickevyčiaus nebepriima dabar gimnazijon, nors pirma buvo nusprendę priimt.

Visos šitos kratos buvo Mintaujoj. Ir Poželą 16 rugsėjį atvežė į Mintaują. Tyrinėjimai jo da nepasibaigė. Kaip išeis jam, tikrai nežinia; bet dabar jo dalykai jau geriau stovi. Išturėt iki galui, jis išturės! Garbė mus kankintiniams!

Š-ja.

Mintauja. Liudnas naujienas mums neša ruduo. Pilni kalėjimai lietuvių, kratos kas sanvaitė, bet tai jau nebenauiena mums: mes

juokiamės iš tų kratų, kiekvienas pasiruošęs, jei ne šendien, tai rytoj tupt į kalėjimą . . . Mus kankintiniai nenusiminę dvasioj. Nė didžiausi persekiojimai, nė kalėjimai, nė karai Siberijoj neįstengs užmušt tą dvasią! Vieni pasęs, nueis į kapus silsėtis, kiti su naujom spēkom stos ant jų vietos ir kovos, kovos be galo . . . Taip visur buvo, yra ir bus! Ne, nesugrus visų litvomanų į kalėjimus! šito nėra ką bijotis. Bet štai ko baisu: kalėjimai suėda sveikatą žmogaus — da jaunas, pasidarai senu, da sveikas, tvirtas žmogus, kaip aržuolas, pradedi vyst, džiuti . . .

Ir dabar murzinos, šlapios, nei apsiašaroję, rudens dienos atneša iš Mintaujos liudną navyną: daktaras Veineikis serga kalėjime! Tai tikrai liudnos naujienos. *Baublys.*

Mintauja. Kur tik išgirsi pas mus apie krata, ten — ir apie išdavimą: kaimynas išduoda kaimyną, draugai — draugą, brolis — brolių, pasitaiko net, kad kunigai išduoda savo aveles! Jei nebutų tarp mus tokių judosių, tai kur-kas lengviau butų įveikti priešus, kur-kas mažiau žmonių pakliutų į jų meilius nagučius. Raudonsiuliai žino, kad be pačių lietuvių pagelbos, nieko nepadarys; užtai ir stengiasi papirkti mus žmones. Dabar, da ne seniai 28. rugpjūčio Mintaujoj pasišaukė pulkaininkas žandarų lietuvių kurpių Elsbergą ir kviečia į slaptą policiją. Elsbergas atsisakinėjo.

— Tamista turi daug pažįstamų tarp katalikų, lietuvių, kunigų . . . — sako pulkaininkas. — Gausi 60 ir daugiau rublių ant mėnesio, kaip-kada da ir dovanų, tai ko ir bereikia daugiau?

Elsbergas nenorėjo buti pardavėju savo brolių, budelių lietuvių — atsakė. — Garbė jam už tai! — Bet kiek yra tokių, ką parsiduoda už kokią 60 rublių? Tokių lietuvių saugokitės, kaip gyvačių!

— Mintaujos vyrų gimnazijos mokiniojai (pirmutiniai: inspektorius, vienas lenkas patrijotas ir estas) pasiketino susekti lietuvių mokintinių draugystę. Klausinėja, žinotumet, nei pasamdyti policijos, bobų, ar ką negirdėjo apie draugystę, ar kur nesusirenka, ar nesusieina mokintiniai su „neblagonadiožnais“ žmonėmis.

Šnipinėja po knygas mokintinių, gal neužilgo ir už laiškų griebsis, kaip Senapilėj. Dabar mokiniojai pradėjo valkiotis beveik kasdien po mokintinių pansionus, o kad galėtų ir vidurnaktį atsivilkti, liepė šeimynininkams pansionų atnešti į gimnaziją raktus nuo vartų; jau net nusprendė paskirti perdėtinius pansionų. Tas visas trukšmas pakilo tiktai šimet po suėmimo Poželos ir Vasiliaucko. Pas Vasiliaucką nieko nerado, bet atgal gim-

nazijon žada nepriimti, nes „jis nuplėšęs garbę gimnazijos (!)“. Navatni pas mus augintojai vaikų: jie nesistengia išauklėti žmogų, bet ištikimą tarną caro ir cariuokų. Gimnazija ir policija, mokiniojai ir žandarai, — kaip puikiai sutinka šitie žodžiai!

Šitas dalykas nepasirodys gal per daug keistu tam, kuris buvo arba da tebėra Senapilės, Suvalkų arba Šiaulių gimnazijoj: ten mokiniojai dažniausiai — žandarai, bet Mintaujoj, Rygoj, — tai negirdėtas daigtas! Suliginant gimnazijos valdžią Mintaujos su Senapilės, — tai vienur rojus, kitur čyščius. Senapilėj beveik pusė mokiniojų, pradėdant nuo direktoriaus, o baigiant ant sargo gimnazijos, priguli prie slaptos policijos; pagelbinkai mokiniojų — buvę žandarai; jie da ir dabar nemeta šnipinėjimo: landžioja po šėpas, krausto knygas mokiniojų, klausosi, ką kalba. Išgirs ten kalbant lietuviškai, ras knygą, nors ir nekalčiausią, bet ne iš gimnazijos knygyno, — jau atsakimas, jau trys, keturios adynos „karcere“, jau tu „neblagonadiožnas“.

Taip einasi Senapilės gimnazijoj, bet Mintaujoj buvę iki-šiol kas-kita: gyvent galėjai, kur tik susimislijai, skaityt, — ką tik nori, kad tik būtų cenzura; o jei kartais ir rasdavo be cenzuros, tai liepdavo giliau paslėpt...

Perėjo tie laimingi laikai. Ir mokiniojams malonu medalis... O kas-gi lengviausiai gali užsitarnauti medalį, jei ne panašus Muravjovai, Vonsiackai?! *Pilkis.*

Peterburgas. Perskaitęs „Varpe“ Nr. 9 plačią žinią apie Peterburgo lietuvių šelpiamąją draugystę ir studentus lietuvius, nesutikau su ten autoriaus išdėta nuomane, tačiau neketinu painiotis į ilgą su juo polemiką, nes jis norėdamas išteisinti Labdarių Draugystės Komitetą prasimano nebutus daigtus: buk studentai atkalbinėję artistus, kad šie neitų ant draugystės vakarų, buk studentai našiną bjaurias kalbas apie jų vakarus. Kadangi jis tų faktų nepatvirtina prirodymais, laikau jo rugojimą už tuščią kalbą. Toliaus autorius prikiša studentams, buk jie *prizadėję komitetninkams* dainuoti, o paskui prieš pat vakarą atsisakę. Studentai ir žadėte nežadėjo komitetninkams, nes šie jų to nė prašyte nė prašė. O apie tai, kad studentai dainavo chore ant vakaro, labdarių įtaisyto Patilovo fabrikoj, tai autorius ir minėte nepaminėjo savo epistolioje. Po *kuchmisterskas lietuvių studentai* teip-pat *nekabinėja* apgarsinimū prieš Labdarių Draugystės vakarus. Teisybė, buvo iškabintas katalikų valgykloje: „studentai lietuvių neis ant draugystės vakaro“, bet tai vienos kitos ypatos užmanymas ir darbas, o ne burelio studentų lietuvių. Jeigu būtų

kitaip, tegul tai parodo minėto straipsnio autorius. Jis rugoja, studentai lietuvių nesusiprantą, imą iš draugystės daugiau, negu jų vakarai pelno atnešą. Vėl tuščia kalba — tegul pasižiuri į draugystės atskaitą — ten jis atras kitaip. Teip-pat atskaita parodo, juog *nė vienas studentų vakaras neatneša deficito.*

Nuo Red. Spaudintas žodis pas mus yra labai brangus ir neparanku mumis talpinti ilgą polemiką dėlei nesusipratimų dviejų Peterburgo D-čių.

Nuo „Vienybės Lietuvininkų“ Red.

(Laiškas į „Varpo“ Red.)

Iš prisiųstų rankraščių pasiliecame:

1. Mažas lupatninkas.
2. Dusavimai.
3. Kėkštų Simas.
4. Gili Senovė.
5. Kaip atsirodo žemė ir jos gyventojai.

6. Kelionė į Lužicų balas.

Šituos rankraščius atspaudę į knygeles „Varpo“ ir „Uk.“ redakcijai nusiųsime 15 % nuo atspausių egz.

7. Nusidėjėliai.

8. Kalėdų išvakaris ir

9. Iš koleros metų

yra per maži spausti skyrium į knygutę. Gal iš 9 izeitų knygutė, tai ir 15 % nusiųsime.

10. Nuliudimo duktė.

11. Miškas užia ir

12. Darbai be vakaruškų

grąžiname atgal.

Plymouth Pa., Spalių 31. d. 1900 m.

P. Mikolainis,

224 East Main str. (P. O. Box 1018.)

Nuo „Varpo“ ir „Uk.“ Red.

Vidurvasaryj mes padavėme užmanymą įkurti „Literatų Fondą“ ir ant naudos „Fondo“ apversti atsiųstus į mus Red. rankraščius.

Adresai „V-po“ ir „U-ko“ administracijos.

1. Redaktoriaus: Herrn *J. Lapinas*, Goldschmiedestr. 8, Tilsit.

2. Kasieriaus: Herrn *D. Saunus*, Rokaiten per Neukirch, Ostpr.

3. Knygininkės: Frl. *M. Saunus*, Rokaiten per Neukirch, Ostpr.

Turinis.

Delei persekiojimo lietuvių. — Kariška Kyniečių giesmė. — Žemaitė. — Paminėjimas Vinco Kudirkos. — Kritika ir peržvalga raštų Paskutinis pamokslas viena žemaičiu kuniga prieš smerti. (Užbaiga.) — Korespondencijos. Šiauliai. Joniškėlis. Vilnius. Panevėžys ir Mintauja. Mintauja. Peterburgas. — Nuo „Vienybės Liet.“ Red. — Nuo „Varpo“ Red.